

Pri neštandardizovaných, ale aj štandardizovaných viacslovných odborných pomenovaníach možno odkázať na iné slovo, pri ktorom je takéto pomenovanie podrobnejšie vyložené, napr

magnetický príd súvisiaci s magnetizmom, založený na magnetizme
magnetický -> *bubon*

2.1 Rozdiel vo výklade pojmu v odbornom slovníku a vo všeobecnom výkladovom slovníku

Kým úlohou odborného výkladového slovníka je pomocou definície vysvetliť odborníkovi v tej-ktorej oblasti poznania pojmy, ktoré sú prístupné prostredníctvom ich pomenovaní, úlohou všeobecného slovníka je ukázať významovú stavbu toho-ktorého jazyka prostredníctvom výkladu významov slov a v prípade terminologických pomenovaní umožniť najmä neodborníkovi na základe všeobecných vedomostí urobiť si predstavu o pojmoch, ktoré tieto pomenovania označujú. Definícia pojmu v odbornom slovníku sa usiluje o usúvzťažnenie definovaného pojmu v systéme ďalších pojmov odboru, teda používa taký výklad, ktorý vychádza z miesta pojmu v systéme pojmov. Napr. pojem *nižový šum* definuje akustická terminológia ako "šum ktorého spektrum je spojené v sledovanom kmutočtovom pásme a ktorého spektrálna hustota akustického výkonu klesá s rastúcim kmutočtom o 3 dB na októvu", teda využíva pri definovaní termíny označujúce pojmy, ktorých pomocou si môže odborník v akustike urobiť predstavu o pojme *nižový šum*. Odborný výkladový slovník tento pojem vysvetľuje v rade ďalších pojmov združených okolo základného pojmu *šum* pomocou vyzdvihnutia tých logických predikátov všeobecného pojmu *šum*, ktoré tento podradený pojem odlišujú od iných súradných pojmov spadajúcich do logického spektra všeobecného pojmu *šum* (*biely šum*, *farebný šum*, *pásmový šum*).

Výklad tohto pojmu vo všeobecnom výkladovom slovníku sa zakladá na inom postupe. Keďže úlohou takéhoto slovníka nie je výklad pojmov, ale výklad významu slov, termín *nižový šum* nebude vyložený ako samostatné heslo, ale bude vyložený buď v rámci slovníkového hesla *šum*, buď v rámci hesla *nižový* (To záleží na tom, či pôjde o slovník tezaurického alebo alfabetského typu, ako aj na tom, aký má ten-ktorý slovník rozsah). Podľa nás vo všeobecnom výkladovom slovníku alfabetského typu výklad je pri hesle *nižový*, pretože ide hlavne o výklad významu slova *nižový* v tomto použití. Pri výklade tohto významu slova *nižový* možno vychádzať jednak z definície pojmu takto označeného, jednak možno brať do úvahy celé logické spektrum tohto pojmu, teda aj predikáty, ktoré nie sú v definícii zastúpené, ba dokonca aj tie významové príznaky (sémy), ktoré vyplývajú z hodnotiaceho aspektu pomenovacieho procesu.

2.2 Spracovanie termínov vo všeobecnom výkladovom slovníku

Pri opise terminologických pomenovaní v slovníku sa ukazuje ako užitočné rozdeliť pomenovania na jednoslovné a združené, a to aj preto, že základnou jednotkou, ktorú všeobecný výkladový slovník spracúva, je lexéma, teda jednoslovné pomenovanie.

2.2.1 Spracovanie jednoslovných termínov

Pri spracovaní jednoslovných termínov môžu nastať tieto prípady

1 Slovo funguje iba ako termín v niektorom odbore a nie je frekventované v komunikácii mimo tohto odboru. Z toho vyplýva, že prameňom, o ktorý sa pri výklade významu takéhoto slova-termínu možno oprieť, je takmer výhradne odborná literatúra. Najlepším prameňom je vtedy definícia v normalizačnej, učebnicovej alebo encyklopedickej literatúre. Ak definícia nenarába iba so špeciálnymi pojmami odboru, možno ju po príslušnej úprave, skrátení použiť ako výklad, napr.

augmentatívum -va -tív s *lingv.* slovo so zveličujúcim príznakom (napr. *pisisko*, *dievčisko*).

2 Niekedy sa terminologické pomenovanie zriedkavé v neodbornej komunikácii vyskytuje v terminológii viacerých odborov, pričom môže mať rôzne definície v rámci týchto odborov, ale pojem vychádza z abstrakcie rovnakého javu. Napr. pojem *audiometria* je definovaný v medicíne ako "odbor zaoberajúci sa meraním citlivosti sluchu", v akustickej fonetike ako "meranie schopnosti sluchu vnímať a rozoznávať rozličné hlásky v reči" (Horecký - Ráčová, 1979, s. 18) a vo fyziologickej akustike ako "metódy merania veľčín sluchového vnímania" (ČSN 01 1600, 1983, s. 11). Z definícií je zrejme, že pojem je abstrakciou rovnakého procesu, resp. procesov a odlišnosti v definíciách sú výsledkom zorného uhlu toho-ktorého odboru. Nebolo by preto ekonomické pokladať každú definíciu za významotvornú, ale vyhodnotiť ju je vybrať z nich spoločné významotvorné príznaky. Pragmatický (štylistický) kvalifikátor pritom možno voliť všeobecne alebo možno uviesť odbory, v ktorých sa tento termín používa, napr.

audiometria -e -í ž odb. (*lek*, *lingv.*, *fyz* /akust./) odbor zaoberajúci sa meraním citlivosti sluchu a sluchových vnemov.

3 Termín je pomenovaním pojmu s rozličnými definíciami v rozličných odboroch, pričom v definíciách sa nepoužívajú úzko špeciálne pojmy, teda aj empirická predstava vyvolaná v neodbornej komunikácii pomenovaním pojmu a teoretické poznanie takto pomenovaného pojmu nie sú zásadne odlišné. Vtedy možno chápať definíciu každého pojmu pomenovaného slovom o ktorého výklad nám ide, ako významotvornú, teda slovo hodnotíme ako viacvýznamové. To, do akej miery budú jednotlivé definície zastúpené ako významotvorné, závisí už od poňatia slovníka. Ako príklad možno uviesť slovo *átrium*, ktoré vystupuje ako termín v architektúre (dokonca ako viacvýznamový) a v anatómii. V slovníku ho možno spracovať asi takto:

átrium -ia -í s 1. *archit.* vnútorný nekrytý dvor najmä rodinného domu. 2. *archit.* hustý ústredný priestor rímskeho a etruského domu. 3. *anat.* srdcová predsieň.

4 Niekedy treba neodborný a odborný význam slova chápať ako dva rozličné významy, hoci sa môžu viazať na rovnaký denotát, resp. ich významy sa môžu čiastočne prekrývať, pretože empirická predstava vyvolaná pomenovaním sa odlišuje od teoretických vedomostí o takto pomenovanom pojme. Napr. slovo *šum* má v bežnej komunikácii rovnaký denotát ako akustický termín *šum*. Avšak definícia pojmu, ktorý teoreticky zovšeobecňuje jav